

XX-OJI JAUNŲJŲ MOKSLININKŲ
PSICHOLOGŲ KONFERENCIJA

BENDRYSTĖS VEDINI

2023 M. BALANDŽIO 28 D.

**PRANEŠIMŲ SANTRAUKŲ
LEIDINYS**

VILNIAUS
UNIVERSITETO
LEIDYKLA

KONFERENCIJOS ORGANIZACINIS KOMITETAS

Pirmininkė:

Augustė Nomeikaitė

Nariai:

Agnietė Kairytė

Dovilė Mikučionytė

Rita Žiauberytė-Jakštienė

Studentai:

Ieva Bartašiūtė

Paulius Miškinis

Rūta Macijauskaitė

LiPSA nariai:

Rasa Jokubauskaitė

Evelina Laurynaitė

Silvija Žukaitė

KONFERENCIJOS MOKSLO KOMITETAS

Pirmininkė:

prof. habil. dr. Danutė Gailienė

Nariai:

prof. dr. Evaldas Kazlauskas

doc. dr. Sigita Girdzijauskienė

dr. Dovilė Barysė

dr. Lina Gervinskaitė-Paulaitienė

KONFERENCIJOS REMĖJAI

KONFERENCIJOS ORGANIZATORIAI

INFORMACINIS RĖMĖJAS

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

<https://doi.org/10.15388/JMPK23>

ISBN 978-609-07-0845-3

bei mokyklos (Chen et al., 2002, Hesselink et al. 2007) vaidmuo. Asmenybės bruožų, tėvų elgesio ir mokyklinių veiklų ryšys su tvaraus elgesio raiška turi tvirtą teorinį pagrindimą ir yra patvirtintas daugeliu empirinių tyrimų.

Tvarus elgesys yra daugiau nei elementariais tapę rūšiavimas ar vandens išteklių tausojimas. Išmintis, apimanti gebėjimą priimti gerus sprendimus, spręsti problemas bei rasti teisingus atsakymus į sudėtingus klausimus (Ardelt, 2003), gali padėti geriau suprasti tvaraus elgesio prasmę ir priimti arba atmesti tėvų bei aplinkos siūlomus elgesio būdus bei sampratas. Būtent todėl aplinką tausojančio elgesio supratimui verta įtraukti siekiamiausią žmogiško mąstymo išraišką - išmintį.

Tyrimo imtį sudarė 202 19-24 metų aukštųjų mokyklų studentai. Konstrukts vertinti pasitelkta Trijų dimensijų išminties matavimo skalė (3D-WS, Ardel, 2003), Aplinką tausojančio elgesio skalė (PEBS, Markle, 2013), Didžiojo Penketo klausimynas (BFI-2, Soto & John, 2017), o mokykloje vykstančių veiklų (17 veiklų, žymimų 0 – nevyko, 1 – vyko, 2 – vyko ir dalyvavau) bei tėvų aplinkai draugiško elgesio (14 teiginių, vertinamų 5 balų Likerto skalėje nuo 1 – visiškai netinka iki 5 – visiškai tinka) vertinimui naudoti tyrėjos parengti instrumentai. Duomenų rinkimas vykdytas internetu, respondentams užpildant apklausą. Statistinė duomenų analizė parodė, jog aplinką tausojantis elgesys yra susijęs su tėvų aplinką tausojančiu elgesiu ($r = 0,18$, $p < 0,01$), asmenybės bruožais atvirumu ($r = 0,213$, $p < 0,01$), bei neurotiškumu ($r = 0,169$, $p < 0,05$), mokykloje vykstančiomis veiklomis ($r = 0,182$, $p < 0,01$), o tiesioginių asociacijų tarp aplinką tausojančio elgesio ir išminties neaptikta. Tolimesnė moderacinė analizė parodė, kad išmintis moderuoja ryšį tarp asmens bei tėvų aplinkosauginio elgesio. Pastebėta, jog ryšys tarp asmens ir tėvų aplinkosauginio elgesio nestebimas, jei asmens išminties įvertis žemas, tuo tarpu aukštu išminties įverčiu pasižyminčių asmenų aplinkosauginis elgesys dera prie jų tėvų aplinkosauginio elgesio.

Darbo vadovas: Doc. dr. Alfredas Laurinavičius, Vilniaus universitetas, Filosofijos fakultetas, Psichologijos institutas.

Raktiniai žodžiai: Aplinką tausojantis elgesys, išmintis, asmenybės bruožai, tėvų ir mokyklos įtaka.

NEPALANKIŲ VAIKYSTĖS PATIRČIŲ, INTERNALIŲ SUNKUMŲ, TAPATUMO SUTRIKDYMŲ IR REFLEKTYVIOSIOS FUNKCIJOS RAIŠKA PAAUGLYSTĖJE SOMATINIŲ SUNKUMŲ KONTEKSTE

Dovilė Mikučionytė

Vilniaus universitetas

Įvadas. Lietuvoje paauglių somatinių sunkumų tema mažai tyrinėta. Remiantis užsienio šalyse atliktais tyrimais, nuo 4 proc. iki 30 proc. paauglių patiria tokius intensyvius, ilgai trunkančius ar dažnai pasikartojančius somatinius sunkumus, kurie reikšmingai trikdo jų kasdienį funkcionavimą ir yra siejami su žemesne gyvenimo kokybe. Tyrimai atskleidžia, kad somatiniai sunkumai yra susiję su įvairiais psichosocialiniais veiksniais, tokiais kaip nepalankios vaikystės patirtys, mentalizacijos gebėjimai, internalūs sunkumai, tapatumo sutrikdymai. Stinga tyrimų, apimančių visus šiuos veiksnius ir vertinančių jų tarpusavio santykį paauglystėje.

Tyrimo tikslas. Įvertinti, kokias grupes sudaro 11-18 m. paaugliai pagal somatinių skundų, nepalankių vaikystės patirčių, internalių sunkumų, tapatumo sutrikdymų ir reflektvyvosios funkcijos raišką.

Metodika. Tyrime dalyvavo 453 paaugliai nuo 11 m. iki 18 m. amžiaus ($M = 14,48$, $SD = 1,70$), iš kurių 41,5% sudarė berniukai ir 58,8% mergaitės. Tyrimo dalyvių imtį sudarė bendrosios populiacijos ($N = 379$, 83,7%) ir klinikinė ($N = 74$, 16,3%) grupės. Tyrimo dalyviai pildė savižina grįstus klausimynus: Nepalankių vaikystės patirčių klausimyną (angl. Adverse Childhood Experience Questionnaire, Dube et al., 2001), 11-18 metų jaunuolio savęs vertinimo lapą (angl. Youth Self-Report 11-18, Achenbach & Rescorla, 2001), Reflektyviosios funkcijos klausimyną jaunuoliams (angl. Reflective Function Questionnaire for Youths, Sharp et al., 2009) ir Paauglių tapatumo raidos vertinimą (angl. Assessment of Identity Development in Adolescents, Goth et al., 2012).

Rezultatai. Atlikus dviejų žingsnių klasterinę analizę, išskirtos dvi paauglių grupės. Į pirmąją grupę ($N = 304$, 77,6%) pateko paaugliai, pasižymintys žema sunkumų raiška. Antrosios grupės ($N = 88$, 22,4%) paaugliams būdinga aukšta sunkumų raiška. Pastarosios grupės paaugliai pasižymėjo aukštesne visų formų prievartos ir nepriežiūros, nerimastingumo/ depresiškumo, užsisiklindimo/ depresiškumo, somatinių sunkumų ir tapatumo difuzijos raiška nei pirmosios grupės paaugliai. Reflektyviosios funkcijos raiška tarp klasterių nesiskyrė.

Išvados. Somatiniai skundai yra vieni lengviausiai atpažįstamų sunkumų, dėl kurių paaugliai kreipiasi į sveikatos priežiūros įstaigas, praleidžia pamokas ar laisvalaikio veiklas. Tai reikšmingas veiksnys, galintis indikuoti ir apie kitus paauglio sunkumus, tokius kaip nepalankios vaikystės patirtys, internalūs sunkumai ar tapatumo sutrikdymai.

Konsultantai: doc. dr. Asta Adler, Vilniaus universitetas, Filosofijos fakultetas, Psichologijos institutas; prof. dr. Rasa Barkauskienė, Vilniaus universitetas, Filosofijos fakultetas, Psichologijos institutas.

Raktiniai žodžiai: somatiniai sunkumai, internalūs sunkumai, tapatumas, reflektvyioji funkcija, nepalankios patirtys.

18-35 M. AMŽIAUS SUAUGUSIŲJŲ ATJAUTOS SAU IR PSICHOLOGINĖS PAGALBOS SIEKIMO STIGMOS SĄSAJOS

Paulius Miškinis

Vilniaus universitetas

Psichologinės pagalbos siekimo stigma yra vienas iš pagrindinių barjerų, kuris stabdo jaunus suaugusius nuo psichologinės pagalbos siekimo. Pats konstruktas nėra naujas, tačiau mokslininkai toliau ieško būdų, kurie padėtų įveikti jaučiama visuomeninę ir prisiimtą psichologinės pagalbos siekimo stigmą. Vienas iš veiksnių, kuris gali padėti įveikti psichologinės pagalbos siekimo stigmą yra atjauta sau. Šio tyrimo tikslas - įvertinti sąsajas tarp atjautos sau ir psichologinės pagalbos siekimo stigmos jaunų suaugusiųjų imtyje. Tyrime dalyvavo 174 respondentai (59 vyrai, 105 moterys, 9 nebinarinės lyties asmenys ir 1 asmuo, kuris nenurodė savo lyties). Tiriamųjų amžius svyravo nuo 18 m. iki 35 m. ($M = 24,14$, $SD = 4,403$). Tyrimas buvo atliktas internetinės apklausos būdu. Anketą sudarė atjautos sau klausimynas (Neff, 2003, $\alpha = 0,91$), prisiimtą psichologinės pagalbos siekimo stigmą klausimynas (Vogel et. al, 2006, $\alpha = 0,68$), visuomeninės psichologinės pagalbos siekimo stigmą klausimynas (Komiva et. al., 2000, $\alpha = 0,73$) ir įspūdžio valdymo klausimynas (Paulhus, 1991, $\alpha = 0,68$). Tyrimo dalyviams papildomai buvo užduodami socialiniai-demografiniai klausimai. Kontroliuojant saviapgaulę, tyrime buvo rastas labai silpnas neigiamas ryšys tarp